

Azərbaycançılığın zirvəsi

Ulu Öndər, Ümummillî Lider Heydər Əliyevin adı Azərbaycan tarixinə qızıl hərfərlə əbədî həkk olunub. Əlbəttə ki, Ulu Öndər haqqında çox yazılıb, çox danışılıb, bu gün də Heydər Əliyev mövzusu Azərbaycan tarixi üçün aktual və mühüm mövzudur. Heç şübhəsiz ki, Heydər Əliyev mövzusu illər, onilliklər, əsrlər boyu böyük tədqiqat işlərinin, elmi məqalələrin, publisistik yazıların mühüm mövzusu olaraq davam edəcək. Çünki Heydər Əliyev şəxsiyyəti və onun fəaliyyəti Azərbaycanın bugünkü mövcudluğu ilə ayrılmaz surətdə bağlıdır. O, Azərbaycan dövlətçiliyinin xilaskarı, qurucusu və azərbaycançılıq məfkurəsinin önəmli daşıyıcısıdır.

Ulu Öndərin Azərbaycançılıq məfkurəsinə görə, din, dil, etnik və digər mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, Azərbaycan dövlətinə, millətinə və torpağına bağlı hər kəs azərbaycanlıdır. Buna görə də dünyəvilik, milli-mənəvi dəyərlərimizə sadıq qalmaqla inkişafımızın dünyəvi xarakteri, dinlə dövlətin ayrılmasını özündə ehtiva edən sekulyarlıq prinsipi azərbaycançılıq məfkurəsində mühüm yer tutur. Ulu Öndər dünyəvilik məsələsini milli ənənələrimiz kontekstinə gətirərək öz baxışını belə ifadə edirdi: "Biz Azərbaycanda demokratik respublika quraraq, sivilizasiyalararası cəmiyyət uğrunda mübarizə apararaq ümumi dünyəvi, bəşəri dəyərlərin hamısından istifadə etməliyik. Çalışmalıyıq ki, Azərbaycan uzun illərdən sonra, ilk dəfə müstəqilliyini qazandıqdan sonra, bütün dünyaya öz tarixi nailiyyətlərini, milli ənənələrini nümayiş etdirə bilsin".

Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsi həm də Azərbaycanda milli kimlik üçün manifest hesab oluna bilər. Çünki o, azərbaycanlı kimliyinin güclənməsi və milli birliyin möhkəmlənməsinə aparıcı yol və bu yolla necə getməyə bələdçilik edən müdrik baxışdır. Millət kimi formalaşma bilməmək və onun acı nəticəsi olaraq xalqın pərakəndəliyi milli birliyə və dövlətçiliyə böyük təhdiddir. Həm də millət quruculuğu olmadan təkə dövlət quruculuğu ölkənin həqiqi müstəqilliyi üçün yetərli deyil. Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi fonunda aydın görünür ki, Azərbaycanda millət quruculuğu mono-etnik deyil, əksinə, tamamilə multikultural, inklüziv xarakter daşıyır. Habelə, Azərbaycanın öz diasporunun təşkilatlanması və əlaqələrin qurulması dünyada bütün azərbaycanlıların həmrəyliyinə və ümumi vətənimiz Azərbaycan dövlətinə bağlılığına əsaslanıb. Bu da Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsinin daha bir özəlliyini təşkil edir.

Ulu Öndərin azərbaycançılıq məfkurəsi bizim həm ölkə daxilində cəmiyyətimizin birliyinin qorunması, həm ölkə xaricində azərbaycanlıların Azərbaycan dövlətinə bağlılığı, eləcə də dünya azərbaycanlılarının hüquqlarının qorunması üçün bir ideoloji istinad, mənəvi dayaq və siyasi əsas olaraq fundamental xarakterli tarixi rol oynayır. Bu kontekstdə Heydər Əliyev şəxsiyyətinin Azərbaycan tarixində necə həlledici, tale müəyyənləşdirici rol oynadığı bariz surətdə gözə çarpır. Heydər Əliyev azərbaycançılıq məfkurəsi ilə milli-mənəvi dəyərlərimizə və adət-ənənələrimizə sadıq qalmaqla qüdrətli rəhbər kimi xalqımızın və dövlətimizin inkişaf və tərəqqisi yoluna çıxmasına və inamla addımlamasına öndərlik etmişdir.

Beləliklə, Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi və əsasını qoyduğu diaspor siyasətimiz dini və ya etnik sərhədlərlə məhdudlaşmayıb. Azərbaycançılıq ümumbəşəri dəyərlərə hörmətə, dini, etnik, dil və sair mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Azərbaycana və Azərbaycan dövlətinə bağlılığa və Azərbaycana bağlı olanların həmrəyliyinə əsaslanır. Fərqli dinə, fərqli etnik kimliyə mənsub insanlar da Azərbaycan diasporu sıralarında geniş yer alır və azərbaycanlı hesab olunurlar. Onların arasında dünyaşöhrətli musiqiçilər Mstislav Rostropoviç və Müslüm Maqomayev, qeyri-səlis məntiq nəzəriyyəsinin yaradıcısı Lütfi Zadə, fotoqraf Rza Deqqəti, Şuşada doğulmuş Əhməd bəy Ağaoğlunun varisləri, Şuşanın müdafiəsi zamanı qəhrəmancasına həlak olmuş yəhudiəsilli vətəndaşımız və Milli Qəhrəmanımız Albert Aqarunovun mənsub olduğu yəhudi icmasının nümayəndələri, eləcə də Bakıda doğulub-böyümüş etnik rus Nikolay Baybakov və başqaları kimi dinindən, dilindən və etnik mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Azərbaycana bağlı çoxsaylı həmvətənlərimizin adlarını qeyd edə bilərik.

Heydər Əliyev Azərbaycanda multikulturalizmin siyasi banisi hesab olunur. Bu təbiidir, çünki multikulturalizm siyasəti onun yuxarıda bəhs etdiyimiz azərbaycançılıq məfkurəsinin mahiyyətindən doğur. Heydər Əliyevin azərbaycançılıq məfkurəsi və multikulturalizm doktrinası milli həmrəyliyimizin formalaşması proseslərində müvafiq olaraq ideoloji və praktiki baxımdan xüsusi önəm kəsb edir. Dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyinin və millət quruculuğunun bəhrəsini Vətən müharibəsində gör-

dük. Ermənistan və digər xarici qüvvələr Azərbaycanın etnik və dini mənsubiyyət baxımından zəngin bir ölkə olmasından istifadə edərək müharibənin gedişində kimlik zəminində nifaq və təfriqə salmağa cəhdlər etdilər. Elə cəhdlərə ən yaxşı cavab Azərbaycandakı bütün xalqların nümayəndələrinin din və etnik mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin "dəmir yumruğu"u ətrafında sarsılmaz birlik və həmrəylik nümayiş etdirərək düşməne çökdürücü zərbə vurmaları oldu. Dünya azərbaycanlıları müharibənin gedişində öz mənəvi dəstəklərini və doğma vətənlə həmrəyliklərini əsirgəmədilər. Dünya Azərbaycanlılarının V Qurultayının 22 aprel 2022-ci ildə Şuşa şəhərində keçirilməsi Şuşanın ölkəmizdə və dünyada bütün azərbaycanlıların mənəvi paytaxtı olaraq ümummillî birlik rəmzinə çevrilməsini göstərdi. Şuşaya və işğaldan azad edilmiş digər ərazilərimizə xaricdə olan həmvətənlərimizin səfərlərinin təşkil edilməsi isə həmrəyliyimizi daha möhkəm, mənəvi tellərlə bağlayır və millət quruculuğumuzun beynəlxalq uzantısını gücləndirir. Bu isə təbii ki, millət quruculuğu istiqamətində görülmüş işlərin və yürüdülmüş siyasətin bəhrəsidir.

1993-cü ilin iyununda Azərbaycan tarixində ən ağır, ən acınacaqlı və çətin dövrlərdən birini yaşayırdı. Ölkədə tüğyan edən siyasi hərc-mərclik və faktiki çoxhakimiyyətlik, iqtisadi tənəzzül, gündən-günə ağırlaşan sosial durum, Ermənistanın hərbi təcavüzü, müxtəlif xarici qüvvələrin artıq işə düşmüş mərkəli planları fonunda fəlakətin astanasında olan ölkəmizdə xalqın ümidi qırılmaqda idi. Bütün ümitsizliyinə və xəyal qırıqlığına baxmayaraq, Azərbaycan xalqı bu vəziyyətdən nicat yolunu hələ sovet dövrünün şərtləri daxilində ölkənin inkişafı üçün mümkün olan hər şeyi etmiş Heydər Əliyevdə gördü. Buna görə də xalq təkidlə Heydər Əliyevi paytaxt Bakıya səsləyir, ölkəyə rəhbərlik etməyə, müstəqilliyinin ilk illərində düçar olduğu son dərəcə məyusedici durumdan, vətəndaş müharibəsindən xilas etməyə çağırırdı. Zaman göstərdi ki, Azərbaycan xalqı yanılmamışdı. O, nəinki dövlətçiliyimizi qorudu və bizi vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən xilas etdi, qısa zamanda acınacaqlı iqtisadi durumumuzu düzəldərək ölkəmizin iqtisadiyyatını tərəqqi və inkişaf məcrasına yönəltməyə nail oldu.

Ulu Öndər siyasi azərbaycançılıqla bərabər iqtisadi azərbaycançılığın inkişafı istiqamətində əvəzsiz işlər görüb, misilsiz töhfələr verib. Xüsusən onun 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra dağılmış iqtisadiyyatın yenidən qurulması və mürəkkəb geosiyasi vəziyyətə baxmayaraq, beynəlxalq neft şirkətləri ilə "Əsrin müqaviləsi" kimi tarixə düşmüş neft müqavilələrinin imzalanmasına və həyata keçirilməsinə nail oldu. Eyni zamanda Azərbaycanın iqtisadi müstəqilliyinin əldə edilib möhkəmlənməsində son dərəcə zəruri faktora çevrilmiş Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinin inşası Heydər Əliyevin iqtisadi azərbaycançılıq məfkurəsinin ən bariz praktik ifadəsidir.

ARDNF-in 2001-ci ildə yaradılması Ulu Öndər, Ümummillî Lider Heydər Əliyevin neft strategiyasının nəticələrinin Azərbaycan dövlətinin və xalqının milli mənafeələrinə davamlı olaraq xidmət etməsinə təmin edən mühüm və uzaqgörən addım oldu. Dövlət Neft Fondu yaradılarkən Ulu Öndər iki əsas prinsipi rəhbər tutmuşdur. Birincisi, neftin timsalında təbii sərvətlərin xalqa, özü də təkə indiki nəsələ deyil, həm də gələcək nəsillərə mənsub olmasıdır. İkincisi isə şəffaflıq prinsipidir. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Ümummillî Lider Heydər Əliyevin bu prinsiplərinə sadıq qalmış, həmin prinsipləri əldə rəhbər tutmuşdur. Buna görə də neft fondunda toplanan vəsaitlər Azərbaycanın inkişafına və müstəqilliyinin gücləndirilməsinə xidmət etmişdir. Beləliklə, bu gün Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə çiçəklənən Azərbaycanın iqtisadi qüdrətinin təməlinə Ulu Öndər Heydər Əliyevin iqtisadi azərbaycançılığı dayanır.

*Adil ƏLİYEV,
Milli Məclisin Sədr müavini*